

BYLI TO NAŠI SOUSEDÉ

- Pro 7.ročník ZŠ
- Pro jednu třídu
- Časová dotace: 4 vyučovací hodiny

Tematický blok je určen žákům 7. ročníků ZŠ. Účastníci programu se přesunou do roku 1918, kdy nadšené davy vítají v Praze Tomáše Garrigua Masaryka a oslavují vznik Československa. Dějiny samostatného státu se začínají rozbíhat, co tomu ale předcházelo a jaké to mělo důsledky?

Na tématu česko-německo-židovských vztahů kolem roku 1918 program nastoluje otázku, jak a proč se tyto vztahy proměňovaly, jaké bylo soužití mezi českou, německou a židovskou komunitou před a po založení Československa, jaký vliv měly konkrétní historické události na život v Sudetech.

Žáci si ve hře v roli uvědomí, jak se proměňují názory a postoje jejich sousedů, přátel či známých v průběhu pohnutých let 1. poloviny 20. století. Společně se také snaží sestavit pravidla, která by vyhovovala každému z nich.

Ouhrabková, Zuzana: Byli to naši sousedé – Rodina. 2019. Fotograf. Post Bellum. Web. 3. 4. 2019

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Téma č. 1 Historický kontext – 50 minut

Nejdříve jsou ve společné diskuzi stanovena pravidla. Následně je žákům puštěna filmová ukázka. Poté formou brainstormingu žáci třídí svoje vědomosti vztahující se k pojmům souvisejícím se vznikem ČSR. Na základě filmové ukázky vytváří žáci vlastní živý obraz, který následně reflektují. Poté žáci podle konkrétního textu vytváří sérii živých obrazů, které ukazují historii těchto tří národnostních skupin na území Čech.

Téma č. 2 Slavonice před 1. světovou válkou – 60 minut

Žáci si nejprve ujasní pojmy důležité pro další průběh workshopu, využívají k tomu vyhledávání a práci s informacemi. Poté si žáci na základě informací vytvoří vlastní postavy a rodiny, které představí v živém obraze (fotografie rodiny). Metodou postojové osy ukazují, jaké názory jejich postava zastává. Prostřednictvím improvizace rozehrávají žáci vybrané situace prezentující postoj postav k historickým událostem. Důležité aktivity bloku reflektují.

Téma č. 3 Válka, vznik ČSR a jeho vliv na obyvatele Slavonic – 50 minut

Žáci si nejprve vytváří živé obrazy na základě informací o 1. světové válce, následně v roli obyvatel Slavonic reagují na vznik ČSR a další historický vývoj. Formou diskuze hledají řešení, jak spolu mohou žít různé národnostní skupiny. Nápady porovnávají žáci se zněním Saintgermainské smlouvy. Důležité aktivity bloku reflektují.

Téma č. 4 Reflexe – 20 minut

V této části se hodnotí proběhlý program z pohledu účastníků. Všichni si ujasní, co nového program přinesl, a dojde k propojení prožitků historických událostí se současností. Hodnocení probíhá formou společného rozhovoru a diskuze.

Materiál: Projektor, počítač, obraz T. G. Masaryka (Příloha 4.1.1.), časová osa (lze využít školní tabuli), fixy, obálky s informacemi o událostech pro jednotlivé národnostní skupiny (Příloha 4.1.2.), papíry pro případnou přípravu obrazů ve skupinách, žluté stužky, Balicí papír, fixy, mobilní telefony, text s informacemi o rodinách (Příloha 4.1.3.), kostým okresního hejtmana (např. kabát), šerpa Františka Ferdinanda, květina pro Františka Ferdinanda (může být zástupná rekvizita), amplion, multimédia – hudba (může být vítací pochod), list s informacemi o válce pro lektora (Příloha 4.1.4.), amplióny (možné je srolovat tvrdý papír) a transparenty s volebními hesly (argumenty viz níže), balicí papír, fixy, text o 28. říjnu 1918 (Příloha 4.1.5.), Saintgermainská smlouva (Příloha 4.1.6.), vzpomínky pamětníků (Příloha 4.1.7.).

METODICKÝ BLOK

2.4.1 Téma č. 1 Historický kontext – 45 minut

1. hodina

Forma a bližší popis realizace

Cílem úvodní části je stanovit pravidla fungování programu, uvést účastníky do historického kontextu, pochopit základní pojmy a fakta o vzniku ČSR a historických souvislostech vztahů různých národnostních skupin žijících na českém území (od středověku), zasazení událostí na časovou osu, naladit účastníky na improvizční aktivity (vstup do postavy, tvorba živého obrazu, formulování vnitřní myšlenky postavy).

Nejdříve jsou ve společné diskusi stanovena pravidla fungování programu. Následně je žákům puštěna filmová ukázka, kterou reflektují. Formou brainstormingu žáci třídí svoje vědomosti vztahující se k pojům vzniku ČSR. Na základě filmové ukázky vytváří žáci vlastní živý obraz, který následně reflektují. Na základě daných informací žáci vytváří sérii živých obrazů, které ukazují historii vybraných národnostních skupin na území Čech.

Metody

Brainstorming, živé obrazy, vnitřní myšlenky postav, reflexe.

Pomůcky

Projektor, počítač, obraz T. G. Masaryka (Příloha 4.1.1.), časová osa (lze využít školní tabuli), fixy, obálky s informacemi o událostech pro jednotlivé národnostní skupiny (Příloha 4.1.2.), papíry pro případnou přípravu obrazů ve skupinách, žluté stužky.

Podrobně rozpracovaný obsah

- **Seznámení s programem a jeho pravidly (5 min)**

Cílem je dohodnout pravidla společného fungování účastníků a lektorů během workshopu. Lektorů se ptají, co si účastníci představují pod pojmem workshop. Následně se účastníci snaží pojmenovat na základě vlastních zkušeností rozdíl mezi běžnou výukou a workshopem – vzdělávacím programem. Protože se jedná o činnostní aktivitu, zažívání příběhu na vlastní kůži, jednání v roli, která může účastníky velmi zaujmout, je třeba si na začátku dohodnout společná pravidla fungování – jaké znamení bude pro ztišení, soustředění, jaké znamení spouští etudu, jaké znamení zastavuje aktivitu apod.

Aktivita rozvíjí **občanské a sociální schopnosti** – žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu.

- **Příjezd T. G. Masaryka do Prahy v prosinci 1918 (5 min)**

Jako uvedení do workshopu pustí pedagog účastníkům ukázkou zachycující příjezd Tomáše Garrigua Masaryka do Prahy v prosinci 1918 (Příloha 4.1.1.) a pak se společně ptáme, jak důležitá událost to byla a zda to všichni cítili stejně.

Reflexe: *Co jsme viděli? Kdy se děj odehrával? Koho jsme v ukázce viděli? Jaké emoce se v ukázce objevily? Proč měli lidé radost? Co ukázka říká o době a o lidech?*

V reflexi se rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák formuluje myšlenky na základě shlédnuté ukázky.

- **Brainstorming k pojmům 1918, ČSR, Rakousko-Uhersko (5 min)**

Pokud skupinu nic nenapadá, je nutné mít připravené otázky, které podnítí přemýšlení účastníků: *Kdo stál za vznikem republiky? Kdo vládl v Rakousko-Uhersku ve 20. století? Jaké státní zřízení představovalo Rakousko-Uhersko a jaké ČSR? Jaké dnešní území Rakousko-Uhersko zaujímal? Co předcházelo vzniku ČSR?*

Aktivita rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, využívá myšlenky druhých jako východiska pro svá sdělení a navazuje na ně.

- **Příjezd T. G. Masaryka – živý obraz + vnitřní myšlenky (10 min)**

Účastníci jsou vybídnuti k tomu, aby si sami vyzkoušeli to, co viděli v ukázce. Dostanou za úkol vytvořit živý obraz toho, jak to vypadalo v prosinci 1918 v Praze při vítání T. G. Masaryka. Místo T. G. Masaryka se může pověsit na zeď nebo přichytit na tabuli jeho fotografie. Je třeba vysvětlit, co je živý obraz – socha, zastavená činnost bez zvuku – a ujasnit prostorové uspořádání živého obrazu (kde je vlak...).

Pedagog na dohodnuté znamení obraz rozpohybuje – na zvukový/pohybový signál se účastníci začnou hýbat a mluvit – a zastaví. Následně se pedagog ptá na vnitřní myšlenky vybrané postavy nebo na to, co provolává – rozmluva se vždy provádí na dotyk nebo jiné znamení.

Reflexe: *Jaké emoce se v obraze objevily? Proč měli lidé radost? Měli radost ze vzniku ČSR všichni?* (Tato otázka musí být na konci reflexe, protože je odrazovým můstkem pro další aktivitu.)

Aktivita živý obraz z roku 1918 rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce a kulturní povědomí a vyjadřování** – žák rozumí textu a na jeho základě dokáže informaci předat gestem, postojem (zastavený pantomimický pohyb).

V živém obraze je dobré žáky upozornit, že se opravdu nesmí hýbat ani mluvit. Ať si najdou takovou polohu, ve které jim bude dobře a ve které chvíli vydrží stát.

- **Národnostní skupiny na území Čech v průběhu historie (20 min)**

Pedagog plynule naváže na poslední otázku reflexe: *Měli radost ze vzniku ČSR všichni?*

Odpovědi se budou zřejmě různit, ale pedagog neprozradí správnou odpověď, naláká účastníky: *Na to, jak to bylo doopravdy, se společně podíváme. Přesuneme se ale z Prahy do Sudet. Do obce Slavonice, kde žili tři národnostní skupiny (bylo tomu tak i v jiných městech) – Češi, Němci a Židé. Teď zjistíme, jaká byla jejich historie.*

Účastníci jsou rozděleni do tří skupin (buď pomocí losování barevných papírků, nebo pomocí rozpočítání). Každá skupina představuje jednu národnostní skupinu – Čechy, Němce a Židy. Každá skupina dostane obálku s pěti papírky, na kterých jsou napsané důležité události národnostních skupin ve Slavonicích (Příloha 4.1.2.). Úkolem skupin je vytvořit živé obrazy, které vystihnou pro skupinu důležitou informaci z každého papírku, živému obrazu mohou dát titulek (jedno slovo, krátkou větu, která obraz představí). Je třeba zjistit, zda skupiny všemu rozumí, a v případě potřeby vysvětlit, pomocí atd. Účastníci mají k dispozici pro tvorbu obrazů také papíry a fixy, žluté stuhy (pro označování Židů).

Následně skupiny živé obrazy předvádí nejlépe v pořadí, které postihne chronologii událostí. Během chystání obrazu mají ostatní skupiny zavřené oči. Otvírají je na zvukové znamení. Každá událost je zaznamenaná na časovou osu a okomentovaná lektorem, aby byla událost zasazená do kontextu.

Zde rozvíjíme **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák rozumí různým typům textů a záznamů, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění.

Zda je potřeba žáky hodně obcházet, poradit jim, případně dovysvětlit text.

2.4.2 Téma č. 2 Slavonice těsně před 1. světovou válkou (55 minut)

2. hodina

Forma a bližší popis realizace

Cílem této části je uvědomit si význam pojmů, historických postav a událostí spojených s tématem, vstoupit do postavy a improvizovat v ní na základě daných okolností, vyjádřit její postoj k jiné postavě nebo historické události, reflektovat dění a získané informace.

Žáci si nejprve ujasní pojmy důležité pro další průběh workshopu, využívají k tomu vyhledávání a práci s informacemi. Poté si žáci na základě informací vytvoří vlastní postavy a rodiny, které představí v živém obraze. Metodou „postojová osa“ ukazují, jaké názory jejich postava zastává. Prostřednictvím improvizace rozehrávají žáci vybrané situace, které prezentují postoj postav k historickým postavám a událostem. Důležité aktivity bloku reflektují.

Metody

Vyhledávání informací, prezentace, vstup do role, živé obrazy, vnitřní myšlenky, improvizace, postojová osa, reflexe.

Pomůcky

Balící papír, fixy, mobilní telefony, text s informacemi o rodinách (Příloha 4.1.3.), kostým okresního hejtmána (např. kabát), šerpa Františka Ferdinanda, květina pro Františka Ferdinanda (může být zástupná rekvizita), amplion, multimédia – hudba (může být vítací pochod).

Podrobně rozpracovaný obsah

- **Pojmy (10 min)**

Účastníci zůstávají ve stejných skupinách jako v předchozí aktivitě, tedy rozdělení do národnostních skupin. Každou skupinu rozdělíme na dvě poloviny, aby se do této aktivity zapojili všichni účastníci.

Každá skupina dostane dva balící papíry s pojmy – pro každou polovinu jeden. Pomocí mobilních telefonů se snaží zjistit informace o pojmech a na papír napsat jejich vysvětlení.

Jednotlivé skupiny dostanou tuto dvojici pojmů:

- *republika, konstituční monarchie*
- *nacionalismus, antisemitismus*
- *právo na sebeurčení, federalismus*

Skupiny poté prezentují svoje vysvětlení pojmů, pedagog případně informace doplní, aby byly všem zcela jasné. Papíry s pojmy se pak rozvěsí tak, aby informace z nich měli účastníci stále k dispozici.

Zde rozvíjíme **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák využívá myšlenky druhých jako východiska pro svá sdělení a navazuje na ně, rozvíjí komunikační a argumentační dovednosti.

- **Tvorba rodin + živý obraz (20 min)**

Poloviny skupin se opět spojí. Společně vytvoří rodinu, která představuje jednu národnostní skupinu, tu, jejíž historii skupiny představovaly v předchozím bloku. Při vstupu do této aktivity využijeme informace z posledních živých obrazů, že se zde v roce 1900 v rodině Hanuschových, Lichwitzových a Nowakových narodily děti. Rodiny těchto dětí budou skupiny nyní ztvárňovat.

Každá skupina dostane informace o rodině (Příloha 4.1.3.) a jejich příbuzných, které budou žáci představovat, včetně informací o tom, k čemu v rodině inklinují (vychází to ze znalosti pojmů z předchozí aktivity). Informace nejsou pro všechny rodinné příslušníky pevně dané, účastníci mají prostor svoje postavy dotvořit. Při dostupnosti kostýmů si může každý účastník vybrat jeden kostýmní znak, který charakterizuje jeho postavu.

Skupiny pak vytvoří živý obraz z roku 1913, který představuje buď rodinnou fotografii, nebo (v případě pokročilé skupiny) obraz, ve kterém každý člen v živém obraze představuje činnost, která je pro jeho postavu typická. Obrazy postupně procházíme a každá postava se na dotyk představí jednou větou – jméno, rodinný příslušník (otec, sestra matky atd.), povolání atd.

Aktivita rozvíjí **občanské a sociální schopnosti** – žák na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce, podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu.

Míčková, Jitka: Byli to naši sousedé. 2019. Fotograf. Post Bellum. Web. 3. 4. 2019

Aktivita živý obraz z roku 1918 rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák rozumí textu a na jeho základě dokáže informaci předat gestem, postojem.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Při reflexi můžeme shrnout, jaké rodiny se představily, co je pro rodiny a její příslušníky důležité.

- **Postojová osa (10 min)**

Účastníci jsou v průběhu této aktivity v roli svých postav.

Zjistíme, jaké vaše postavy zastávají názory. K tomu slouží postojová osa. V prostoru je pomyslná přímka. Na jejím jednom konci je absolutní souhlas, na druhém konci je absolutní nesouhlas, uprostřed neutrální postoj k výroku, který zazní. Postavy si mohou stoupnout na jakékoli místo na přímce, a to na místo, které vyjadřuje jejich názor, postoj k výroku.

Učitelé postupně říkají jednotlivé výroky. Po vyjádření názoru se vybraných účastníků ptají, proč si stoupli zrovna tam a jaký mají postoj k danému výroku. Účastníci odpovídají v roli svých postav.

Výroky:

1. *František Josef I. a jeho rod je Bohem pomazaný vladař zemí Koruny české a musí to tak zůstat.*
2. *Každý národ by měl mít svůj vlastní stát.*
3. *Židé jsou škůdci skutečných národů.*
4. *Můj národ je lepší než většina ostatních národů.*

V reflexi můžeme shrnout, co nového jsme se o rodinách a jejich příslušnících dozvěděli.

Aktivita rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce a kulturního povědomí a vyjádření** – na základě informací si žák dokáže vytvořit nějaký názor, postoj.

- **Příjezd Františka Ferdinanda (5 min)**

Účastníci jsou v průběhu této aktivity v roli svých postav. Jeden pedagog si na sebe bere kabát a představí se ostatním jako okresní hejtman. Rozehraje situaci přípravy slavnostního uvítání Františka Ferdinanda, mluví o tom, že z jeho pohledu je vše připraveno, bezpečnost zajištěna, uvítací hudba připravena, František Ferdinand přijede, co nevidět, je třeba připravit jeho uvítání. Do situace vtahuje ostatní postavy. Pedagog v roli dává podněty k tomu, co je třeba před příjezdem Františka Ferdinanda vyřešit – kde stojí jednotliví obyvatelé, kdo předá Františku Ferdinandovi květinu. Lektor v roli může také relativizovat některá rozhodnutí postav, aby byla historicky přesnější, např. židovská rodina by měla stát spíše vzadu atd.

Když je vše domluveno a připraveno, dává pedagog v roli okresního hejtmana pokyn k puštění slavnostní hudby. Do ní přichází druhý lektor v roli Františka Ferdinanda, proběhne domluvené uvítání. Pedagog vystupuje z role okresního hejtmana a zastavuje vítací scénu (zvukem, pohybem). Vítací scénu spustí znovu, ale tentokrát vyzve účastníky, aby vyjádřili vnitřní myšlenky postav, to, co by si postavy přály provolávat. Zvukem/pohybem novou vítací scénu spustí a pak opět zastaví. Může některé postavy vyzvat, aby svoje provolání, vnitřní myšlenku řekli samostatně.

Reflexe: Proč postavy stály takto? Co rozmístění postav říkalo o jejich vztazích? Jak se obě scény lišily? Proč se provolávání některých postav lišilo? Proč některé zůstalo stejné? Proč postavy svoje myšlenky skrývaly?

Aktivita rozvíjí **občanské a sociální schopnosti** – žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě přijetí nové role v pracovní činnosti žák pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce; **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – vhodně používá gesta a postoje na základě vyslechnutého zadání, které doplňuje svou myšlenkou.

3. hodina

- **Rodinná večeře – atentát na Františka Ferdinanda (10 min)**

Účastníci jsou v průběhu této aktivity v roli svých postav. Učitelé uvedou situaci, kterou budou účastníci v rolích ztvárňovat. Bude se jednat o simultánní improvizaci, tzn. že situace se rozehraje hned, bez přípravy, všechny rodiny budou hrát současně.

Probíhá nedělní rodinná večeře, při které se sešli všichni členové rodiny. Připravuje se na stůl, nandává se jídlo, mluví se o různých věcech.

Na znamení se situace rozehraje, všichni hrají současně. Situaci se nechá dostatečný prostor, aby se v ní účastníci usadili. Do situace vstupuje učitel v roli vyvolávače zpráv. Musí na sebe přitáhnout pozornost. Provolává, že v Sarajevu zabili Františka Ferdinanda a že si to určitě nenechá císař pán líbit a začne válka.

V tomto místě může druhý pedagog rodinnou večeři zastavit, zeptat se některých postav na vnitřní myšlenky. Rodinná večeře pokračuje opět simultánně. Učitelé situaci zastaví a pak přistupují k jednotlivým rodinám a nechávají je postupně pokračovat v rodinném rozhovoru, aby ostatní slyšeli, o čem si vypráví.

Reflexe: Jak se změnila situace po informaci o atentátu? Co si o tom vaše rodina myslela? Co si o tom myslela vaše postava? Proč?

Tato aktivita rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák aktivně naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje; **občanské a sociální schopnosti** – na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce.

Aktivita vnitřní myšlenky rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák formuluje své myšlenky.

2.4.3 Téma č. 3 Válka, vznik ČSR a jeho vliv na obyvatele Slavonic (50 minut)

Forma a bližší popis realizace

Cílem této části je uvědomit si dopady války a vzniku ČSR na běžné obyvatele z různých národnostních skupin, vstoupit do postavy a improvizovat v ní na základě daných okolností, vyjádřit její postoj k jiné postavě nebo historické události, hledat a obhájit řešení společného soužití více národnostních skupin, reflektovat dění a získané informace, získat další kontext poslechem vzpomínek účastníků.

Žáci si nejprve vytváří živé obrazy na základě informací o 1. světové válce, následně v roli obyvatel Slavonic reagují na vznik ČSR a další historický vývoj. Formou diskuze hledají řešení, jak spolu mohou žít různé národnostní skupiny. Nápadů porovnávají žáci se zněním Saintgermainské smlouvy. Důležité aktivity bloku reflektují.

Metody

Živé obrazy, vstup do role, vnitřní myšlenky, improvizace, reflexe.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pomůcky

List s informacemi o válce pro lektora (Příloha 4.1.4.), amplióny (možné je srolovat tvrdý papír) a transparenty s volebními hesly (argumenty viz níže), balicí papír, fixy, text o 28. říjnu 1918 (Příloha 4.1.5.), Saintgermainská smlouva (Příloha 4.1.6.), vzpomínky pamětníků (Příloha 4.1.7.).

Podrobně rozpracovaný obsah

- **Válka (10 min)**

Pedagog vyzve účastníky, aby vytvořili kruh. Uvede je do situace – válka opravdu začala, dozvíme se něco o tom, jak probíhala – a vysvětlí, jak bude aktivita probíhat. Lektor přečte část textu, pak účastníci (každý sám) vyjádří informaci živým obrazem, sochou, která bude situaci ilustrovat, komentovat, vyjadřovat postoj k ní. POZOR! Účastníci NEJSOU v roli svých postav, mohou na sebe brát roli kohokoli.

Lektor čte jednotlivé části textu o válce (viz Příloha 4), pak nechává dostatečný prostor na vytvoření živého obrazu. Pro přehlednost může po skončení informace druhý lektor udělat zvuk, který bude znamením pro tvorbu obrazu.

Reflexe: *Která informace byla pro účastníky nová? Co je překvapilo? Rozumí všemu?*

Aktivita rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák rozumí různým typům textů a dokáže je vyjádřit postojem, které tvořivě využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění; **občanské a sociální schopnosti** – na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce.

- **Shromáždění ve Slavonicích (10 min)**

Vracíme zpátky do Slavonic, kam také dorazila informace o konci války.

Učitel v roli vyvolávače vyhláší československý stát, čte Prohlášení 28. října (viz Příloha 5) a svolává na náměstí shromáždění na oslavu vzniku Československa. Účastníci v roli svých postav se mohou v rodinách poradit, zda na shromáždění půjdou. Pak jsou vyzváni vytvořit živý obraz oslav Československa ve Slavonicích podobný tomu v úvodním bloku, který vyjádří postoj postavy k oslavám. Obraz může pedagog spustit – rozpohybovat a ozvučit. Může se opět ptát jednotlivých postav na jejich názor na vznik ČSR, vnitřní myšlenky, větu, co provolávají.

Reflexe: *Jaký je rozdíl mezi úvodním obrazem vítání Masaryka a oslavou vzniku republiky ve Slavonicích? V čem se obrazy shodují, v čem se liší, proč?*

Aktivita rozvíjí **občanské a sociální schopnosti** – žák na základě přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce, respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví; **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – v diskusi a reflexích využívá myšlenky druhých jako východiska pro svá sdělení a navazuje na ně; **kompetence kulturního povědomí a vyjadřování** – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů, zhodnotí, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů.

Reflexe rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu; **občanské a sociální schopnosti** – je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, posuzuje a hodnotí jevy, procesy, události a problémy ve svém okolí z různých úhlů pohledu.

- **Agitátoři ČSR a provincie Sudetenland (5 min)**

Nespokojenost některých německy mluvících obyvatel vedla ke vzniku provincie Sudetenland, která se chtěla připojit k Rakousku. Oba tábory bojovaly o svoje příznivce. Jeden takový volební souboj probíhal i ve Slavonicích. Účastníci jednají v roli svých postav. Lektoři vstupují do role představitelů jednotlivých táborů. Účastníci v roli postav se postaví na škálu mezi dvěma představiteli tak, aby vyjádřili, k čemu se jejich postava přiklání. Mohou reagovat na pronesená hesla atd.

Lektoři vstupují do role představitelů jednotlivých táborů, mají připravené amplióny, mohou si stoupnout na vyvýšené místo v prostoru (např. židle). Střídají se ve vyvolávání argumentů podporujících buď ČSR, nebo provincii Sudetenland. Nechávací postavy reagovat, hledat si své místo na škále.

Argumenty pro Československo:

ČSR bude demokratická republika, kde si budou všichni rovni.

Masaryk a jeho československá vojska vyhráli válku, Rakousko bylo na hlavu poraženo a kvůli nesmyslné válce nás nechali vyhladovět a umírat na chřipku.

300 let jsme trpěli pod Němci, teď si budeme vládnout sami. A ukážeme jim, co proto!

Český národ má právo na sebeurčení a vlastní stát!

Argumenty pro provincii Sudetenland a Rakousko:

Monarchie fungovala, císař Karel navrhuje federaci a posílit ústavu. Nikdo neví, jak taková republika může dopadnout.

Čechoslováci jsou vlastizrádci, čeští a slovenští vojáci přísahali věrnost císaři a své zemi a dezertovali a stříleli proti vlastním lidem.

Německý jazyk je jazykem předních vzdělanců, Německo a Rakousko se konečně spojí, budeme součástí velkého, silného státu, ne nesmyslné přťavé republiky.

Německy mluvící občané Rakouska mají právo na sebeurčení. Nepatří do Československa, ale do Rakouska.

Pak je aktivita zastavena a účastníci jsou vyzváni, aby se podívali, jaké je rozložení sil, k čemu se obyvatelé Slavonic přiklání. Lektoři se mohou účastníků v roli postav ptát na jejich názor, na to, proč stojí zrovna na této straně atd.

Tato aktivita rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák rozumí různým typům textů a jiným informačním a komunikačním prostředkům, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění; **kompetence občanské a sociální schopnosti** – chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy.

- **Potlačení příznivců Sudetenland + výstup z postavy (10 min)**

Tato aktivita plynule (bez přerušení) navazuje na předchozí aktivitu. Učitel v roli vyvolávače provolává, že přichází Češi s vojskem a jsou připraveni zasáhnout proti těm, kteří se chtějí přidat k Rakousku. Účastníci jsou v roli svých postav. Jsou vyzváni, aby na danou informaci zareagovali postojem, zveřejněním své vnitřní myšlenky. Reakce probíhají simultánně. Některé postavy můžou lektoři vyzvat, aby svoje vnitřní myšlenky zopakovali pro ostatní.

Následně účastníci ze svých rolí vystupují, lektoři se ptají na jejich názor, jak mohlo vše pokračovat. Pak lektoři vše zasazují do historického kontextu. Vypráví o skutečném vojenském potlačení, jak probíhalo, co následovalo atd.

Tato aktivita rozvíjí **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – žák rozumí jiným informačním a komunikačním prostředkům, běžně užívaným gestům, přemýšlí o nich, reaguje na ně; **kompetence občanské a sociální schopnosti** – odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí, na základě přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce.

4. hodina

- **Jak spolu žít (15 min)**

Účastníci jsou vyzváni k tomu, aby na základě prožitých zkušeností společně formulovali pravidla společného soužití obyvatel různých národnostních skupin. Pravidla se zaznamenávají na velký papír, aby je všichni účastníci viděli.

Pak pedagog čte úryvky ze Saintgermainské smlouvy (viz Příloha 4.1.6.), která společné soužití upravovala. Vybírají takové body, kterých se účastníci ve svých pravidlech dotkli, příp. přidávají takové, které jsou důležité.

V reflexi se může zhodnotit, zda se pravidla účastníků liší od Saintgermainské smlouvy, v čem a proč?

Pedagog může prozradit, zda ČSR dokázalo tato pravidla dodržet a k čemu jejich nedodržení vedlo.

Tato aktivita rozvíjí u žáků **občanské a sociální schopnosti** - žák je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, posuzuje a hodnotí jevy, procesy, události a problémy ve svém okolí z různých úhlů pohledu, učí se toleranci a porozumění, rozvíjí sociální a emoční inteligenci, chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu, odmítá útlak a hrubé chování, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu; **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – rozvíjí komunikační a argumentační dovednosti, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje;

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

2.4.4 Téma č. 4 Závěrečná reflexe (30 minut)

Forma a bližší popis realizace

Cílem této části je zhodnotit proběhlý program, uvědomit si, co nového se žáci dozvěděli, propojit jejich prožitky z historických událostí se současností.

Formou společného rozhovoru a diskuze žáci reflektují proběhlý program.

Metody

Reflexe, diskuse v kruhu.

Pomůcky

Žádné.

Podrobně rozpracovaný obsah

1. Vzpomínky pamětníků na události: Učitelé mohou přečíst nebo pustit účastníkům vzpomínky pamětníků, aby ukázali, jak vnímali skuteční lidé historické události.
2. Co důležitého se během programu účastníci dozvěděli?
3. Co si z programu odnáší?
4. Jaké otázky v nich program vyvolal?
5. Dají se najít paralely mezi historií a současností? Proč ano, proč ne?
6. Na jaké problémy během realizace programu narazili? Co jim dělalo problémy? Co je bavilo? Co jim usnadňovalo práci?

Reflexe rozvíjí **občanské a sociální schopnosti** – žák respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, posuzuje a hodnotí jevy, procesy, události a problémy ve svém okolí z různých úhlů pohledu, chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv; **kompetence komunikace v mateřském jazyce** – formuluje a vyjadřuje své myšlenky, rozvíjí komunikační a argumentační dovednosti, naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje; **kompetence k řešení problémů** – uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

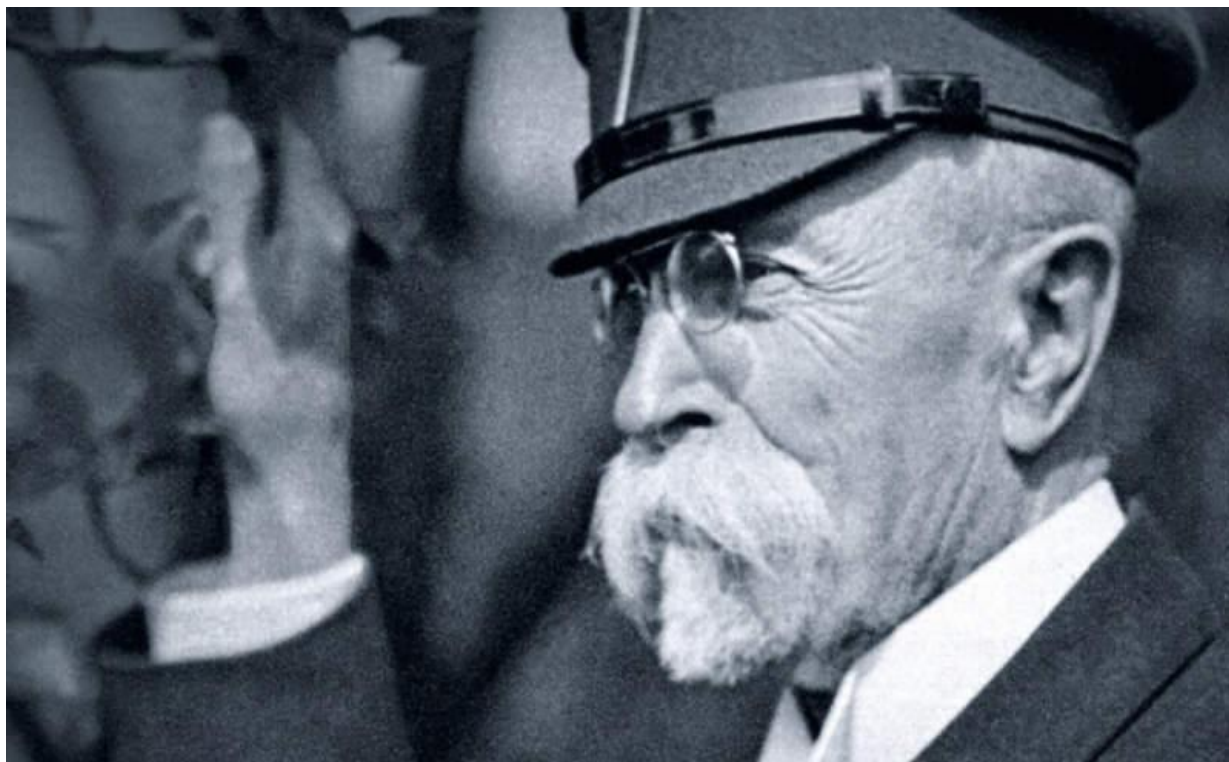
MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MATERIÁLY

4. 4. Tematický blok Byli to naši sousedé

Téma č. 1 Historický kontext

Příloha 4.4.1 – fotografie T.G. Masaryka

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Příloha 4.4.2 – národnostní skupiny (rozstříhat na jednotlivá období a národnosti)

1. Nejstarší dějiny - Němci

0 - 5 století

Na území Čech žijí germánské kmeny, ale v rámci stěhování národů ve 3-6 století se částečně stěhují více na západ. Někteří tu zůstávají a smíchají se se Slovany.

1. Nejstarší dějiny - Češi

6. století

Češi přichází na území České kotliny někdy v 6. století. Nejspíše nešlo o mírumilovné, zemědělce, jak líčí pověst o praotci Čechovi, ale o bojovníky, kteří sem přišli a usadili se s místními. Postupně převládl jejich jazyk a kultura, a nakonec vzniklo české přemyslovské knížectví.

1. Nejstarší dějiny - Židé

10. století

Obchodník Ibrahim Ibn Jákob arabsky mluvící žid žijící na území dnešního Španělska popisuje své obchodní cesty, navštívil i Prahu. Pravděpodobně byl vyslancem kalifa. v té době už jsou v Praze usazení židovští obchodníci a obchodují zejména s otroky, cínem a kožešinami, které vyvážejí na jih a západ a sem dovážejí látky, sůl, koření a drahé kovy či luxusní zboží.

2. Středověk - Němci

13. století

Král Přemysl Otakar, čeští biskupové a opati klášterů zvou obyvatele Rakouska, Bavorska, Braniborska, Saska, Korutanska a všech dalších států, kde se mluví německy a kde začíná být opravdu hodně lidí, do českého království, které je osídleno jen z části. v pohraničních horách se nachází spousta drahých kovů, ale i železa a dalších surovin, které ale v Čechách málokdo umí těžít a zpracovat. Obyvatelé německy mluvících zemí to umí. A tak je jim nabízena svoboda, majetek a privilegia, na které by doma nedosáhly. Zakládají se nová města. Je založeno město Slavonice na cestě mezi Prahou a Vídní, na hranici českého království a rakouského vévodství. Jeho obyvatelé mluví česky i německy. Začínají se sem stěhovat i Židé, protože je tu dobrá příležitost k obchodu.

2. Středověk - Židé

13. století

Po prohraných křížových výpravách papež a církve nařizují, že židé musí bydlet ve vyhrazené části města v ghettu, nesmí se mísit s křesťany a musí nosit žlutý klobouk.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

2. Středověk - Češi

15. století

Během husitských válek se Slavonice snaží zůstat věrné císaři a katolické církvi, ale město je husity dobito, Němci a Židé jsou vyhnáni nebo zabiti a jejich majek připadá husitským vítězům.

3. Ranný novověk - Němci

17. století

Slavonice jsou luteránské město, většina měšťanů mluví německy. Po konci 30 ti leté války musí buď přestoupit na katolickou víru, nebo utéct z Českého království do nějaké protestantské země.

3. Ranný novověk - Židé

V 17. století jsou často Židé vyháněni jako turečtí vyzvědači, ve Slavonicích žít nesmí, ale protože je výhodné obchodovat na cestě mezi Prahou a Vídní, usazují se v několika vesnicích okolo. Nesmí ale vlastnit či obdělávat půdu. Zároveň platí zákon, že nesmí vzrůstat počet židovských rodin ve státě, takže oženit se smí pouze nejstarší syn a ti mladší buď nesmí založit rodinu, nebo se musí odstěhovat do nějaké jiné země. Stále ještě musí nosit specifické označení.

3. Ranný novověk- Češi

České království se stalo součástí větší Habsburské říše, kde většina obyvatel, a především císařové a vídeňský dvůr mluvili německy. Kdo chtěl udělat kariéru u dvora jako úředník, jako voják, nebo jako duchovní, musel se orientovat na němčinu, musel studovat ve Vídni, musel si dělat ty správné známé. Čeština se tak stávala jazykem venkova a psali v ní jedině jezuité. Ti měli za úkol obrátit po 30 ti leté válce české obyvatele zpět na katolickou víru, a tak je oslovovali jazykem, kterému rozuměli.

4. Novověk - Židé

1781 - 1783

Císař Josef II. zavádí němčinu jako úřední jazyk - primárně proto, aby se všechny národy v říši dokázali domluvit. Zároveň také 13. října 1781 zavádí toleranční patent - povoluje protestantské a pravoslavné církve, ačkoliv hlavní slovo má v Rakouské říši pořád katolictví.

O dva roky později umožňuje Židům přístup k univerzitnímu vzdělání, vstup do armády. Tito Židé nemusí nosit speciální označení, ale musí přijmout německé jméno (opustiti své židovské), s úřady mluví jen německy.

Až revoluce v roce 1848 jim přinese plná občanská práva. Můžou se stěhovat, kam chtějí a můžou případně vlastnit půdu z vesnic okolo Slavonic se stěhují do města. Lichwitzovi zakládají pivovar a tkalcovnu.

4. Novověk - Němci

V roce 1848 propukla ve Vídni a v Německu revoluce, revolucionáři požadovali zrušit poddanství, zavést svobodu slova a tisku, požadovali vznik ústavy a co nejvšeobecnější volby do parlamentu, aby o lidech rozhodovali ti, co si je zvolí, a nejen panovník a šlechta, či úředníci. Revoluce byla potlačena, o ústavě a konstituci se vyjednávalo, svoboda tisku nepřicházela v úvahu. Co zůstalo, bylo zrušení poddanství. Na trůn nastoupil mladý František Josef I. v roce 1866 vypukla válka mezi Rakouskem a Pruskem, kterou Rakousko prohrálo a v roce 1871 vzniklo Německé císařství, které spojilo všechny německy mluvící státy, kromě Rakouska, do jednoho velkého, silného státu.

4. Novověk - Češi

Na počátku 19. století si pražští vzdělanci začali uvědomovat, že český národ a český jazyk jsou svébytné, s dlouhou a slavnou historií a snažili se toto obrodit. Někdy s větším, jindy s menším úspěchem, ale císařské úřady se na to většinou dívaly s velkým podezřením. Revoluci v roce 1848 chtěli Češi využít zejména k tomu, aby jejich národ byl uznaný plnoprávným národem, aby vznikl volený parlament a ústava, která by zajišťovala práva českému národu. Dokonce vznikla první česká politická strana. Revoluce však byla násilně potlačena a Češi vlastně žádné své požadavky neprosadili, a především v následujících 10-15 letech byli všichni, kdo se hlásili k českému vlastenectví, bráni jako podezřelí živlové, hodně lidí muselo utéct např. do Ameriky, hodně lidí bylo uvrženo do vězení. v 70. letech se sice nepodařilo prosadit zrovnoprávnění Čech s Rakušany či českého jazyka (jako se to povedlo Maďarům), ale z hrstky obrozenců se už stal plnohodnotný národ s politikou, jazykem, kulturou a postavilo se také Národní divadlo.

5. 1900 - Němci

Karlu Hanuschovi a Marii Hanuschové ze Slavonic se narodil syn Robert.

5. 1900 - Češi

Františkovi a Valerii Nowákovým ze Slavonic se narodil syn Johan.

5. 1900 - Židé

Emilovi a Ester Lichwitzovým ze Slavonic se narodil syn Jakub.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Téma č. 2 Slavonice před 1. světovou válkou

Příloha 4.4.3 – informace o rodinách

Hanuschovi

syn Robert Hanusch / dcera Julia Hanuschová

otec Karel Hanusch – starosta města

matka Marie Hanuschová – v domácnosti

Robert/Julia má ještě několik sourozenců různého věku.

Ostatní příbuzní bývají obchodníci, úředníci, vojáci, někdo může být farář, případně větší sedlák. Jsou to dostatečně bohatí lidé, ženy rozhodně nepracují, mladé dívky chodí maximálně na rodinnou školu. Pokud jdou mladí mužové studovat, tak do Vídně.

Doma mluví německy, patří k místní honoraci, mají pěkné domy na náměstí nebo výstavní statky. Mají kuchařku a služku. Jsou to římskokatolíci, někteří mohou hodně věřit, ale spíš jsou formálně věřící. Jsou hrdí na německý jazyk a kulturu, věří na pokrok lidstva a na to, že některé národy jsou předurčeny k velkým věcem a některé jsou zaostalé. Nejlepší národ je pochopitelně národ německý, a to jak v německém císařství, tak zejména v rakouském císařství.

Lichwitzovi

Syn Jakub Lichwitz / dcera Ráchel Lichwitzová

otec Emil Lichwitz – majitel pivovaru

matka Ester Lichwitzová – hospodská

Lichwitzovi mají pivovar, který dobře prosperuje, jejich pivo odebírají všude okolo a také v Horním Rakousku a na Moravě. v budově pivovaru mají hospodu, kterou řídí paní Lichwitzová. Doma mluví německy, jsou Židé. Náboženství nijak zvlášť neprožívají, slaví hlavní svátky a páteční šábes, ale v sobotu je hospoda stejně otevřená – jen tam zrovna maminka nepracuje, ale řeší to ostatní zaměstnanci.

Jejich příbuzní jsou také Židé a mluví německy. Bratr Emila Lichwitze Adolf má tkalcovnu a obchod se sukny – zaměstnává spoustu lidí z okolí. Jeden bratranec si vzal křesťanku a je to takové zvláštní. Můžou být třeba lékaři, obchodníci, hudebníci, malíři, novináři. Řada příbuzných se odstěhovala do Vídně a do Slavonic jezdí jen občas za rodinou. Spíše než politika, je zajímavá věda, umění a obchod. Někteří, zejména ti mladší, co studují ve Vídni, jsou až nebezpečně nadšení myšlenkami, jako je socialismus, rovnost všech lidí, revoluce, svoboda projevu atd. Starší členové rodiny se jen děsí, co vyvedou a jestli si jich všimne policie a pozavírá je.

Nowakovi

syn Johan Nowak / dcera Anna Nowaková

otec František Nowak – pan řídící na obecné škole

matka Valerie Nowaková – v domácnosti

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

František Nowak byl první z celého širokého příbuzenstva, kterému se podařilo vystudovat vysokou školu, stát se učitelem a posléze ředitelem školy. Nowakovi patří k chudším obyvatelům městečka a Františkovi se povedlo vystudovat jen díky tomu, že je opravdu chytrý a velmi pilný. Peníze měl částečně od místního pana faráře a také na něj přispěli někteří z obyvatel města. Jinak se musel živit tím, že už na gymnáziu doučoval. Studoval v Praze na české univerzitě a je hrdým českým vlastencem. v městečku zakládal Sokol.

Příbuzní rodiny Nowakových se živí jako dělníci, případně mají menší hospodářství. Přes zimu si přivydělávají tkaním sukna pro Adolfa Lichwitze a nedá se říct, že by platil zrovna nejlépe. Někdo může být švec, někdo kovář nebo vykonávají podobná řemesla. Často patří k těm, kteří jsou se současným stavem světa nespokojeni a volají po revoluci, demokracii a více právech pro chudé. To se ovšem netýká pana řídícího Františka, ten je pro více svobod pro Čechy v Rakousku, ale revoluce, revolucionářů a podobných výmyslů se bojí.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Téma č. 3 Válka, vznik ČSR

Příloha 4.4.4 – text o válce

Na vypuknutí války se spousta lidí v Rakousku vlastně těšilo. Skoro padesát let vládl mír a válka byla něco dobrodružného a hrdinského.

Nastal pravý opak – zdoluhavá zákopová válka na jedné straně trojdohoda: Rusko, Anglie, Francie, na straně druhé trojspolek: Rakousko-Uhersko, Německo, Itálie. A Itálie přešla v roce 1915. Během této války zahynulo 10 000 000 lidí, podobný počet zmizel a nikdy se nenašel a přes 20 000 000 lidí bylo zraněno.

Mnoho Čechů nechtělo bojovat v rakouské armádě proti bratrům Slovanům. Nechávali se zajmout nepřítelem a hlásili se do českých zahraničních jednotek. To ale byla vlastizrada.

Pro ty, co zůstali doma, to bylo také velmi zlé. Potraviny, látky, obuv, dřevo či uhlí na topení – všechno bylo na příděl. Poslední roky války byl vyloženě hlad a naprostý nedostatek všeho.

V roce 1916 zemřel císař František Josef I. a nastoupil Karel I., který se bezvýsledně snažil najít cestu k uzavření míru. V roce 1917 vstoupilo do války USA a pomalu začalo být jasné, že vyhraje Dohoda. V roce 1918 už byli vyčerpáni všichni a hledaly se cesty, jak válku ukončit. V srpnu navrhuje císař Karel federaci, v níž by Čechy a Morava byly autonomní. Češi ale návrh odmítají, protože si dokázali zejména u Američanů vyjednat podporu pro samostatný československý stát.

28. října 1918 Češi svolávají samostatnou Československou republiku. Válka končí až 11. listopadu 1918. 21. prosince 1918 přijíždí do Prahy první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příloha 4.4.5 – Prohlášení 28. října

Lide československý!

Tvůj odvěký sen stal se skutkem. Stát československý vstoupil dnešního dne v řadu samostatných, svobodných, kulturních států světa. Národní výbor, nadaný důvěrou veškerého lidu československého, přejal jako jediný a oprávněný a odpovědný činitel do svých rukou správu svého státu.

Lide československý! Vše, co podnikáš, podnikáš od tohoto okamžiku jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů.

Novými činy v těchto chvílích zahajují se nové, bohdá slavné dějiny Tvoje. Nezkłameš očekávání celého kulturního světa, který se žehnáním na rtech vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily v nesmrtelné výkony československých legionářů na západním bojišti a na Sibiři. Celý svět sleduje Tvoje kroky do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené. Zachovej štít čistý, jako jej zachovalo Tvé národní vojsko: Československé legie. Bud' si stále vědom, že jsi občanem československého státu nejen se všemi právy, nýbrž i povinnostmi.

Na počátku velikého díla ukládá Ti Národní výbor, ode dneška Tvá vláda, aby Tvé chování a Tvá radost byly důstojny velké chvíle nynější. Naši osvoboditelé Masaryk a Wilson nesmí býti zklamáni ve svém přesvědčení, že dobyli svobody lidu, který dovede sám sobě vládnouti, ni jediným rušivým činem nesmí býti zkaleny nynější veliké okamžiky, ni jediný z Vás nesmí se dopustiti ničeho, co by mohlo vrhnouti stín na čisté jméno národa.

Každý z Vás musí bezvýhradně šetřiti všeho, co jinému jest svato.

Svobody osobní, majetku soukromého nesmí býti dotčeno. Podrobte se bezvýhradně rozkazu Národního výboru.

V Praze, dne 28. října 1918.

Za Národní výbor československý: Dr. Fr. Soukup v. r., Dr. Vavro Šrobár v. r., Antonín Švehla v. r., Jiří Stříbrný v. r., JUDr. Al. Rašín v. r.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příloha 4.4.6 – Saintgermainská smlouva

Smlouva je uvedena celá, pro potřeby programu se čte pouze výběr podle témat, která vyvstanou z aktivity.

Článek 1.

Československo se zavazuje, že ustanovení obsažená v článcích 2 až 8 této hlavy budou uznána za základní zákony, že žádný zákon, žádné nařízení, ani žádný úkon úřední nebude v odporu nebo nesouhlase s těmito ustanoveními a že žádný zákon, žádné nařízení, ani žádný úkon úřední proti nim nebude mítí moci.

Článek 2.

Československo se zavazuje, že poskytne všem obyvatelům úplnou a naprostou ochranu jejich života a jejich svobody bez ohledu na jejich původ, státní občanství, jazyk, rasu nebo náboženství.

Všichni obyvatelé Československa budou mítí právo, aby volně vyznávali jak veřejně, tak soukromě jakékoli vyznání, náboženství nebo víru, jejichž vykonávání nebude v neshodě s veřejným pořádkem a dobrými mravy.

Článek 3.

S výhradou zvláštních ustanovení smluv níže uvedených Československo uznává za československé příslušníky ipso facto a bez jakékoli formality příslušníky německé, rakouské a uherské, kteří v den, kdy nabude působnosti tato smlouva, mají, podle okolností, bydliště nebo právo domovské na území, jež jest nebo bude uznáno za část Československa podle mírových smluv s Německem, Rakouskem a Maďarskem, nebo podle jakýchkoli smluv uzavřených k uspořádání nynějších poměrů.

Osoby shora jmenované, kterým je víc než osmnáct let, mají však volnost, za podmínek, jež stanoví ony smlouvy, optovati pro jakékoli jiné státní občanství, jež jim bude přístupno. Opce manželova zahrnuje opci manželčinu a opce rodičů opci jejich dětí, kterým ještě není osmnáct let.

Osoby, které použijí tohoto práva opce, budou povinny ve dvanácti následujících měsících přenéstí své bydliště do státu, pro který optovaly. Bude jim volno podržeti si nemovité statky, které mají na území československém. Budou si moci odvéztí všeliký svůj majetek movitý. Nebude na ně uvalen z tohoto důvodu žádný vývozní poplatek.

Článek 4.

Československo uznává za příslušníky československé ipso facto a bez dalších formalit osoby, které jsou státními občany německými, rakouskými nebo uherskými a narodily se na území shora jmenovaném z rodičů majících tam, podle okolností, bydliště nebo právo domovské, i když ony osoby samy v den, kdy nabude působnosti tato smlouva, tam nemají bydliště, nebo, podle okolností, práva domovského.

Do dvou let ode dne, kdy nabude působnosti tato smlouva, mají však ony osoby volnost prohlásiti před oprávněnými československými úřady v zemi svého bydliště, že se vzdávají státního občanství československého, a přestanou poté býti pokládány za příslušníky československé. V tom ohledu bude se mítí za to, že prohlášení manželovo platí pro manželku a prohlášení rodičů pro děti, kterým ještě není osmnáct let.

Článek 5.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Československo se zavazuje nečinití žádných překážek vykonání práva opce stanoveného smlouvami, které byly nebo budou uzavřeny mocnostmi spojenými a sdruženými s Německem, Rakouskem nebo Maďarskem, a které dovolují zájemcům získati nebo nezískati státní občanství československé.

Článek 6.

Státního občanství československého nabude ipso facto pouhým zrozením na československém území každá osoba, která zrozením nenabývá státního občanství jiného.

Článek 7.

Všichni státní občané českoslovenští budou si rovni před zákonem a budou požívatí stejných práv občanských a politických bez ohledu na rasu, jazyk nebo náboženství.

Rozdíl v náboženství, víře nebo vyznání nemůže býti žádnému státnímu občanu československému na závadu, pokud jde o požívání práv občanských a politických a zejména pokud jde o přístup do veřejné služby, úřadů a k hodnostem neb o vykonávání jakékoli živnosti nebo povolání.

Státním občanům československým nebude ukládáno žádné omezení, pokud jde o volné užívání jakéhokoli jazyka, ať ve stycích soukromých neb obchodních, či ve věcech týkajících se náboženství, tisku neb veřejných projevů jakéhokoli druhu, ať ve veřejných shromážděních.

Jestliže by vláda československá zavedla nějaký oficiální jazyk, bude přes to poskytnuta příslušníkům československým jiného jazyka než českého přiměřená možnost, aby před soudy používali svého jazyka jak ústně, tak písemně.

Článek 8.

S příslušníky československými náležejícími k menšinám ethnickým, náboženským neb jazykovým bude po právu a ve skutečnosti za stejných záruk zacházeno stejně jako s ostatními příslušníky československými. Zvláště budou míti stejné právo, aby vlastním nákladem zakládali, řídili a pod dozorem měli ústavy lidumilné, náboženské neb sociální, školy a jiné ústavy výchovné s právem používatí tam volně svého jazyka a svobodně tam vykonávatí své náboženství.

Článek 9.

Pokud jde o veřejné vyučování, poskytne vláda československá v městech a okresích, v nichž je usedlý značný zlomek československých příslušníků jiného jazyka než českého, přiměřené možnosti zajišťující, aby se dětem těchto československých příslušníků dostalo vyučování v jejich vlastní řeči. Toto ustanovení nebude však vládě československé brániti, aby učinila povinným vyučování řeči české.

V městech a okresích, v nichž je usedlý značný zlomek příslušníků československých, náležejících k menšinám ethnickým, náboženským neb jazykovým, zabezpečí se těmto menšinám slušný podíl v požitku a v použití částek, které mají býti vynaloženy na výchovu, náboženství neb lidumilnost z veřejných fondů podle rozpočtu státního, rozpočtů obecních neb jiných.

Zdroj: <https://www.valka.cz/INT-10-09-1919-Mala-Saint-Germainska-smlouva-Zakon-508-1921-Sb-t105739>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příloha 4.4.7 – Vzpomínky pamětníků

Milada Šimčíková – vzpomínka na oznámení úmrtí císaře Františka Josefa:

Po základní škole Milada pokračovala studiem na učitelském ústavu – měla z ní být učitelka po vzoru jejích starších sester. Zde zažila okamžik, kdy učitel studentům oznamoval úmrtí rakousko-uherského císaře Františka Josefa I. Byl listopad roku 1916, Evropa válčila a do vzniku Československé republiky zbývaly necelé dva roky.

„Teď on přišel a vážně nám říkal: ‚Jeho Veličenstvo, císař František Josef, zemřelo.‘ Jémináčku! Hýb na lavice, všecko řvalo (radostí) a on: ‚Děvčátka, tichúčko! Pšš, pšš, tichúčko, prosím vás, prosím vás, vždyť já to za vás odnesu!‘ Takovou ostudu jsme provedly tenkrát! To byla hrozně nepříjemná věc a nebezpečná!“

<https://www.pametnaroda.cz/cs/simcikova-milada-19880502-0>

Jiří Krejčí – studium za 1. světové války a protirakouské demonstrace:

<https://www.pametnaroda.cz/sites/default/files/witness/5221/clip/14478-audio.mp3>

Saintgermainská smlouva: <https://www.valka.cz/INT-10-09-1919-Mala-Saint-Germainska-smlouva-Zakon-508-1921-Sb-t105739>

Vzpomínka Milady Šimčíkové: <https://www.pametnaroda.cz/cs/simcikova-milada-19880502-0>

Jiří Krejčí – studium za 1. světové války a protirakouské demonstrace:

<https://www.pametnaroda.cz/sites/default/files/witness/5221/clip/14478-audio.mp3>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY